

Forarbejder til den nye danske Straffelov.

Bemærkninger om Frihedsstraffens Ordning.

Af Thorkil Fussing.

Det har glædet mig at læse Landsdommer *Haacks* Afhandling om Frihedsstraffen efter *Torps* Straffelovsudkast (T. U.). For det første, fordi jeg anser det for betydningsfuldt, at netop en Dommer mener at kunne slutte sig til T. U.s Standpunkt: at nøjes med én Art af kvalificeret Frihedsstraf. Det eneste, Motiverne til den tidligere Straffelovskommissions Udkast (K. U.) anfører derimod — og det eneste af Betydning for danske Forhold, som er anført derimod under de Drøftelser, som Spørgsmaalet om Antallet af Frihedsstraffens Arter Gang paa Gang har været Genstand for i Litteraturen og under Kongresforhandlinger i Udlandet — er det i generalpræventive Hensyn bundende Ønske om gennem en særlig Strafform at give de særlig grove Forbrydelser og de særlig farlige eller æreløse Forbrydere et særligt Stempel. Som naturligt er, vil Dommerne særlig have Blikket aabent for Generalpræventionens Krav, medens Fængselsmændene, hvis praktiske Erfaring gaar ud paa, at det nu om Stunder er umuligt paa rationel Maade at udforme to med Hensyn til Fuldbyrdelsen væsensforskellige Former for kvalificeret Frihedsstraf, lige saa naturligt vil være tilbøjelige til særlig at interessere sig for den specialpræventive

Side af Spørgsmaalet om Frihedsstraffens nærmere Ordning og derfor kan faa Skindet af at undervurdere Straffens generalpræventive Funktion.

Det har dernæst glædet mig, at *Haack* i sin Artikel har opfordret til Deltagelse i den af ham indledede Diskussion, ligesom ogsaa at Fængselsinspektør *Brochner-Mortensen* i Tidsskriftets forrige Hæfte har fulgt denne Opfordring. *Haack* oplyser, at Redaktionen tidligere forgæves har anmodet forskellige Fængselsmænd om i Tidsskriftet at behandle T. U.s Bestemmelser om Frihedsstraffene og de med Frihedsberøvelse forbundne Sikkerhedsforanstaltninger. Til disse Fængselsmænd hører jeg, og Grunden til, at jeg ikke har efterkommet Anmodningen, er den, at jeg har deltaget i en Del af de Møder, hvori den endnu arbejdende Straffelovskommission har behandlet de omtalte Bestemmelser, og efter Kommissionens Anmodning har skrevet en Betænkning om det af denne udarbejdede Udkasts tilsvarende Bestemmelser. Da en Diskussion i Tidsskriftet i første Linie maa have det Formaal at oplyse og vejlede Kommissionen, og da jeg paa den nævnte Maade har ydet denne min Bistand, har der ikke hidtil for mig været nogen Grund til at deltage i en saadan Diskussion. *Brochner-Mortensens* Afhandling i forrige Hæfte om Frihedsstraffens Ordning efter T. U. giver mig imidlertid Anledning til nogle Bemærkninger. Medens jeg i det væsentlige er enig med ham i de Krav, som han stiller til en ny Straffelov, er der nogle af hans Udtalelser, som jeg ikke kan tiltræde. Og da de kan tages til Indtægt for en Ordning, som jeg ikke anser for rigtig, mener jeg ikke at burde lade dem staa uimodsagte.

Det gøres med Rette af B.-M. gældende, at det under Nutidens Principper for Straffuldbyrdelse er praktisk umuligt at udforme flere Arter af kvalificeret Frihedsstraf, og at det derfor i Virkeligheden kun drejer sig om — af generalpræventive Hensyn — at opretholde en N a v n e f o r s k e l,

men at Ulemperne derved, »ved Bibeholdelsen af den særlige Tugthuskokarde«, er saa store, at den mulige Fordel derved maa vige. Medens Moliverne til K. U. og til T. U. ligesom *Haack* ved den antagne generalpræventive Virkning af et særligt Navn for den strengeste Frihedsstraf tænker paa Virkningen i den almindelige Folkebevidsthed, peger *Brochner-Mortensen* paa »en særlig Udtryksform for den generelle Prævention«, som han nu og da har været stillet overfor, nemlig Navnets generalpræventive Virkning i Forbryderverdenens Bevidsthed. Han gør gældende, at der blandt Recidivisterne — som sagte, næsten umærkeligt glider ned ad Skraaplanet og derved stiger »fra Trin til Trin paa den strafferetlige Rangstige« — findes Naturer, som endnu ikke har bidt Hovedet af al Skam, og at det for disse er af største Betydning, at der, saa at sige, findes Etapper, foran hvilke de uvilkaarlig maa standse og sige til sig selv: »Hertil og ikke længere! Næste Gang gælder det Tugthuset, og saa dybt vil Du ikke synke«. Der kunde altsaa, udtaler han, siges at være den Fare ved Afskaffelsen af de forskellige Gradationer indenfor den kvalificerede Frihedsstraf, at den for visse Naturer blandt Forbryderne vil gøre Faldet mere umærkeligt og derfor lettere.

Det er rigtigt, at der i Forbryderverdenens — ligesom i den almindelige Befolknings — Bevidsthed gøres en Forskel, en Graduering. Men denne knytter sig efter min Erfaring ikke til Navnene paa Straffen, men til Navnene paa de Steder, hvor Straffen udstaas. Under en Diskussion om Spørgsmaalet angaaende Antallet af Frihedsstraffens Arter udtalte *v. Liszt*, der er Tilhænger af Kravet om to kvalificerede Frihedsstraffe, at det vilde være ham »fuldt ud tilstrækkeligt«, om Differentieringen mellem de forskellige Straffe alene, bortset fra Varigheden, bestod i »den lokale Forskellighed mellem Anstalterne«; thi »det, som det for Folkebevidstheden altid kommer an paa, er: hvor Manden har siddet«. Ligesom der baade i Forbrydernes og i den almindelige Bevidsthed er Forskel mellem »at sidde«

i et lille Provinsarresthus og »at sidde« i en af Landets Straffeanstalter, saaledes gælder det samme med Hensyn til »at sidde« i Nyborg, i Vridsløselille og i Horsens Straffeanstalt. Der gøres en ret skarp Graduering mellem »at sidde« i »Nyborg« og i »Vridsløselille«; men det er dog samme Straf, nemlig Forbedringshusarbejde, som udstaaes begge Steder. Og det anses for betydelig værre at »skulle til Horsens« end til »Vridsløselille«¹⁾; men det er i denne Henseende ganske ligegyldigt, om den Straf, paagældende skal udstaa i Horsens Straffeanstalt, er Forbedringshusarbejde eller Tugthusarbejde. Det er altsaa ikke Straffens men Anstaltens Navn, hvorpaa det kommer an, og ved denne Navneforskel i Forbindelse med Forskellen med Hensyn til Straffens Varighed er i Virkeligheden det nævnte generalpræventive Krav fyldestgjort. Og dets fremtidige Fyldestgørelse er sikret derved, at de nævnte Anstalter — uden Hensyn til en ny Straffelovs Antal og Benævnelse af Frihedsstraffene — utvivlsomt endnu i mange Aar vil være forbeholdte for de alvorligere Straffe og Horsens Straffeanstalt for de alvorligste.

Hvad dernæst angaar Spørgsmaalet om legal Ordning af Frihedsstraffens Fuldbyrdelse i Celle eller Fællesskab, da er jeg enig med B.-M. i, at en Straffelov ikke bør indeholde detaillerede Regler derom. Baade K. U. og T. U. er utvivlsomt gaaet alt for vidt i saa Henseende. En Straffelov bør indskrænke sig til 1) at fastsætte en Grænse for Cellebehandlingens Varighed, 2) udelukke dens Anvendelse, naar den skønnes at være skadelig for Fangens Helbred og 3) fastslaa et Kriterium for hver af de to Behandlingsmaader. Hvis dette angives at være henholdsvis »Arbejde under Afsondring« og »Arbejde i Fællesskab«, er dermed aabnet Mulighed for Anvendelsen baade af det »absolutte« og af det »modificerede« System for begge Be-

¹⁾ I det københavnske Forbrydersprog: kun at skulle »i Brasen« i Modsetning til at skulle »over Vandet«.

handlingsmaader, mellem hvilke Valget efter hver enkelt Fanges Individualitet bør være overladt de straffuldbyrdende Myndigheder. Derimod er jeg ikke enig med B.-M. i, at de detaillerede Bestemmelser om Udstaaelsesmaaden, som baade han og jeg ønsker fjernede fra Straffeloven, skal optages i en Straffuldbyrdelseslov. De bør overhovedet ikke lovfæstes men overlades til administrativ Ordning. Thi kun derved opnaas — som det hedder i Motiverne til K. U. — »at nye Tanker og nye Erfaringer paa Straffudstaaelsens Omraade kunne omsættes til Handling, uden at det gøres fornodent at sætte det langsommere virkende Lovgivningsmaskineri i Virksomhed; Lovgivningens Opgave paa dette Omraade bør være at drage de yderste Grænser for Administrationens Beføjelser, og Administrationens Bevægelsesfrihed bør indsnævres saa lidt som mulig«¹⁾.

Forsaavidt man ikke skulde mene at kunne gaa saa vidt, som jeg ønsker, med Hensyn til at indskrænke det Omfang, hvori der paa dette Omraade gives Lovregler, maa jeg foretrække den nugældende Straffelovs Ordning, bortset fra et enkelt Punkt, frem for en detailleret Ordning i en Straffuldbyrdelseslov. Det forekommer mig, at B.-M. er noget uretfærdig imod vor gældende Straffelov. De Anker, han retter imod dens Ordning, synes mig af meget ringe praktisk Betydning, og omvendt lader han uomtalt det Punkt, hvor Straffelovens Ordning har sin Hovedskavank.

Han behjælder for det første Straffeloven, at den ved for visse kapitale Forbrydelser at fastsætte Straffen udelukkende til Tugthusarbejde paa Forhaand har truffet Valget mellem Cellebehandling og Fællesskabsbehandling (nemlig til Gunst for den sidste). Dette er, siger han, »fra et penologisk Synspunkt irrationelt«. Teoretisk har han Ret, men det synes mig uden praktisk Betydning. De Tilfælde, der sigtes til, er saadanne, hvor den forskyldte Straf over-

¹⁾ Medens dette Princip saaledes anerkendes i Motiverne, synes selve Udkastet mig paa det angivne Omraade at have krænket Princippet ret kraftigt.

stiger 6 Aar¹). At lade en saadan Straf helt udstaa i Celle maa jeg — bortset fra ganske overordentlig sjældent forekommende Tilfælde — anse for udelukket, selvom Cellestraffen »modificeres«. Og jeg finder ikke den Ordning rimelig, som kendes i enkelte andre Lande, nemlig i saadanne Tilfælde at lade Fangen sidde i Celle i det for Cellebehandling fastsatte Højestemaal og derefter overføre ham til Behandling i Fællesskab. Skal Fangen dog til Slut i Fællesskab, kan han lige saa godt komme det om ikke just straks, saa dog efter et passende kortvarigt Celleophold. Et saadant vil i Almindelighed være ønskeligt, og skønnes den Frist, som i kgl. Anordning af 13. Febr. 1873 er foreskrevet for Celleopholdet paa »Forberedelsesstadiet«, 3 Maaneder, at være for kort, saa er det jo ingen Anke mod Straffeloven men mod Anordningen, hvis Ordning let kan ændres. Straffeloven lægger ingen Hindring i Vejen i saa Henseende. Der foreligger forøvrigt flere Tilfælde, i hvilke der overfor en Tugthusfange er anvendt Behandling i Celle i længere Tid end 3 Maaneder, fordi dette af særlige Grunde skønnes ønskeligt, ja, det er endog i et enkelt Tilfælde sket overfor en Tugthusfange, der afsonede Straf paa Livstid, og som sad i Celle, lige indtil han efter en lang Aarrækkes Forløb løslødes ved Benaadning. Skulde man dernæst f. Eks. overfor en ung Fange, der er idømt 8 Aars Tugthusarbejde, ønske at undergive ham en særlig Behandling i Fællesskab — holde ham paa en mindre Afdeling sammen med kun to eller tre Fanger hørende til nogenlunde samme Kategori og holde ham isoleret under Gudstjeneste, Undervisning og Gaardtur — da lægger Straffeloven heller ikke nogen Hindring i Vejen derfor. Den siger ikke et eneste Ord om, hvorledes Tugthusstraffen skal fuldbyrdes. Af Straffeloven kan kun udledes det negative, at Straffen *ikke* skal

¹) Af Fanger domte til en saadan Straf indsattes i de tre sidste Beretningsaar i Horsens Straffeanstalt kun henholdsvis 2, 3 og 3 og i Kristianshavns Straffeanstalt kun henholdsvis 0, 0 og 2. I de andre Straffeanstalter indsattes overhovedet ingen Fanger med saa lang Straffetid.

udstaas ved »Arbejde i Enkeltcelle«. Og Motiverne siger kun, at Straffen bestaar i, at Fangerne »arbejde paa fælles Arbejdsstuer«. Men der siges ikke noget om, hvorledes Fangeren skal behandles udenfor Arbejdstiden, eller om hvor mange Fanger der skal til for at udgøre »Fællesskab«, ja, der er end ikke som i Arrestreglementet truffet Bestemmelse om, at »tres faciunt collegium«. Straffeloven har i det hele henvist den nærmere Ordning til »de om Straffeanstalterne givne Forskrifter«. (§ 13).

At dernæst Straffeloven »omvendt forud har bestemt Valget mellem de to Fuldbyrdelsesmaader til Gunst for Cellebehandling« i de Tilfælde, hvor den forskyldte Straf ikke naar Tugthusstraffens Minimum (2 Aar) eller i Loven er fastsat til Forbedringshusarbejde, kan efter min Mening ikke »fra et penologisk Synspunkt« anføres som en Anke mod Straffeloven, da den dog ikke har truffet noget Valg. I § 13 overlader den netop Valget til Fængselsmyndighederne; den siger kun, at Forbedringshusarbejde »ordentligvis« skal udstaas i Celle, men den bemyndiger de straffuldbyrrende Myndigheder til at anordne Udstaaelse i Fællesskab ikke blot, naar Cellebehandling skønnes skadelig for Fangeren, men ogsaa, naar den iøvrigt anses for »uhen-sigtsmæssig«. Jeg synes, at Straffeloven herigennem viser en vidtgaaende Liberalitet. Der gives herved Fængselsmyndighederne Adgang til at handle efter et individuelt Skøn om, hvad der tjener Fangeren bedst, og der gives de skiftende Tidens Opfattelse af Cellestraffens »Hensigtsmæssighed« Mulighed for at gøre sig gældende¹). Straffeloven slaar kun det fast — og netop det, som B.-M. »ingen Tvivl nærer om« er det rigtige — »at den absolutte

¹) At de enkelte Anstalters bygningsmæssige Indretning kan indskænke denne Mulighed, er klart. Det var en Fejl i sin Tid at indrette Horsens Straffeanstalt udelukkende som Fællesskabsfængsel og Vridsløselille Straffeanstalt udelukkende som Cellefængsel — en Fejl, hvorpaa der senere er bødet, og som ikke er gentaget ved Indretningen af Nyborg Straffeanstalt.

Afsondring ved Fuldbyrdelsen af Straffen maa være Udgangspunktet«.

Endelig har, bemærker B.-M., Straffeloven indenfor Rammen 2—6 Aar ikke angivet noget Moment, som tvinger Domstolene til at idomme den ene eller den anden af de to Straffe, men den har »overladt Domstolene Valget mellem Celle og Fællesskab« og kun i § 14 givet en Anvisning paa de Momenter, som bør komme i Betragtning ved dette Valg. Medens dette — at der er frit Valg — naturligvis af B.-M. anses for principielt rigtigt, bebrejder han Straffeloven, at den har overladt Valget til Domstolene og ikke til Fængselsmyndighederne, thi derved er Princippet »i det store og hele forblevet goldt«.

Dertil skal jeg imidlertid bemærke følgende:

Det er ikke helt rigtigt, at Straffeloven har overladt Domstolene »Valget mellem Celle og Fællesskab«. Den har overladt Domstolene Valget mellem Forbedringshusarbejde og Tugthusarbejde (jfr. § 14). Hvis Domstolen vælger Forbedringshusarbejde, er det ikke dermed givet, at Resultatet bliver Cellebehandling. Det beror ifølge § 13 paa Fængselsmyndighedernes Skøn. Der sker altsaa, om jeg saa maa sige, ikke fra Domstolens Side noget »Overgreb« paa de straffuldbyrrende Myndigheders Omraade, hvis Domstolen vælger Forbedringshusarbejde, thi derved overlades netop Valget mellem Celle og Fællesskab til de straffuldbyrrende Myndigheder.

Spørgsmaalet bliver da: Har Domstolene valgt Tugthusarbejde i et saadant Omfang, at Princippet om det frie individuelle Skøn derved kan siges at være »forblevet goldt«. Det maa jeg absolut benægte. Straffelovens § 14 giver Domstolene Anvisning paa at vælge Tugthusarbejde, naar det drejer sig om ældre eller mere forhærdede Forbrydere og navnlig saadanne, der tidligere har været straffede med Tugthusarbejde eller med fleraarigt eller gentaget Forbedringshusarbejde. Medens jeg nu Gang paa Gang har undret mig over, at vedkommende Domstol — trods nævnte Regel

i § 14 — ikke havde idømt paagældende Fange Tugthusarbejde men Forbedringshusarbejde, skønt han forud en Række Gange havde været idømt Forbedringshusarbejde og ofte desuden flere Fængselsstraffe, mindes jeg kun ét Tilfælde, hvor det har undret mig, at Domstolen havde ikendt den paagældende Tugthusarbejde i Stedet for Forbedringshusarbejde. Ved nærmere Undersøgelse viste det sig imidlertid, at det beroede paa en — for den paagældende meget beklagelig — Navneforveksling! Dommeren var kommet til at bytte Navnene paa to meddomfældte om, saaledes at den, der skulde have Forbedringshusarbejde, fik Tugthusarbejde¹⁾ og omvendt. En længe fulgt Praksis i Kristianshavns og Horsens Straffeanstalter gaar ud paa, at Forbedringshusfanger behandles i Fællesskab, naar de to Gange tidligere har udstaaet Forbedringshusarbejde i Celle, og der ikke er forløbet 10 Aar siden sidste Straf. I Henhold til denne Praksis anbringes hvert Aar i de to nævnte Anstalter et betydeligt Antal Forbedringshusfanger i Fællesskab. Men det viser altsaa, at det af Domstolene foretagne »Valg af Celle« (Forbedringshusarbejde)²⁾, om jeg saa maa sige, kasseres af Fængselsmyndighederne, medens der ikke mig bekendt har foreligget noget Tilfælde — bortset fra det nævnte tragikomiske — hvor Fængselsmyndighederne har følt Trang til at kassere Domstolens Valg af Fællesskab (Tugthusarbejde).

Medens B.-M.s Anker mod Straffelovens Ordning saaledes synes mig at være uden praktisk Betydning, kan der imod denne Ordning rejses en Indvending, der har den største praktiske Betydning, men som han lader uomtalt. Straffelovens Ordning i § 13: For Forbedringshusarbejdets Vedkommende at tage sit Udgangspunkt i Cellebehandling men at overlade det til de straffuldbyrdende Myndigheders Skøn,

¹⁾ Jeg kan dog — med en Bjørnsonsk Vending — tilføje: Han blev reddet!

²⁾ Af de i Kristianshavns, Horsens og Vridsløselille Straffeanstalter indsatte Forbedringshusfanger er ikke ganske faa idømt Forbedringshusarbejde for 5. Gang eller oftere.

om den i det enkelte Tilfælde skal anvendes eller, fordi den anses for skadelig for Fangen eller iøvrigt uhensigtsmæssig, vige Pladsen for Behandling i Fællesskab, denne Ordning finder jeg i og for sig fortræffelig. Men § 13's Akilleshæl er Afkortningsreglen, ø: Reglen om, at Straffetiden afkortes, endog meget betydeligt, naar Straffen udstaaes i Celle. Naar Fængselsmyndighederne overfører en Forbedringshusfange til Behandling i Fællesskab, gaar han allsaa glip af Afkortningen. Det er klart, at derved lammes i nogen Grad Fængselsmyndighedernes Handlefrihed. Disse kunde i flere Tilfælde ønske at undergive Fangen Behandling i Fællesskab, fordi saadan Behandling skønnes bedst for Fangen, men de vil betænke sig paa at gøre det, fordi de derved forlænger Fangens Straffetid ret betydeligt. Og hvad der naturligvis gør Sagen særlig slem, er, at Afkortningsreglen er urimelig. Motiverne til K. U. kalder den med Rette »grundløs«, idet »Udstaaelsen i Enrum ikke er nogen Skærpelse af Straffen, men kun Udtryk for den i visse Tilfælde penitentiært set rigtigste og virkningsfuldeste Udstaaelsesmaade«. Afkortningsreglen er da ogsaa afskaffet i alle andre Lande, i hvilke den har været gældende, og den findes hverken i K. U. eller i T. U., og jeg tør nok røbe, at den ikke vil genopstaa i den nu arbejdende Straffelovskommis-sions Udkast. Men Reglen er ikke blot »grundløs«; den virker — om jeg saa maa sige — gennem sin Negation i mange Tilfælde som en himmelraabende Inhumanitet.

Noget af det, der i min Embedsgerning har været mest pinligt for mig, er, naar en stakkels Forbedringshusfange, som ikke har kunnet taale Cellens Ensomhed og derfor efter Fængselslægens Raad er blevet overført fra Celle til Fællesskab, grædende har tigget mig om at faa Lov til endnu en Gang at prøve Cellen for derved at opnaa Afkortning i Straffetiden. Og lignende Henvendelser fra Fangers Paarørende har ogsaa gjort et stærkt Indtryk paa mig — deres Bøn om, at jeg vilde imødekomme Ønsket om paagældendes Tilbageførelse til Celle, og samtidig deres Bekymring for Resulta-

tet, hvis Ønsket opfyldes. En Henvisning til, at »saadan er Loven«, kunde jeg ikke i Længden befinde mig vel ved, fordi jeg maatte erkende, at Loven »hun er slet«, og der er da blevet truffet Forholdsregler, som afbøder nævnte Regels Virkning, hvor det drejer sig om en Stakkel, som ikke bør rammes deraf. Men tilbage bliver de mange Tilfælde, hvor Overførelse til Fællesskab finder Sted ikke paa Grund af Cellebehandlingens Skadelighed men paa Grund af dens U hensigtsmæssighed¹). I Virkeligheden er jo Forholdet det, at en Dommer, der idommer Forbedringshusarbejde, ikke med Sikkerhed ved, hvor lang Tid den domte kommer til at sidde i Straffeanstalten. Dommeren kan jo ikke vide, hvilket Skøn der af Fængselsmyndighederne fældes med Hensyn til Cellebehandlingens »Hensigtsmæssighed« overfor den paagældende; ja, Dommeren kender maaske end ikke den Praksis, der i saa Henseende følges, og som jo forøvrigt kan fraviges. De om Fangers Aflevering til de forskellige Straffeanstalter gældende Regler over Indflydelse paa Fangernes Behandling, og disse Regler, der jo maa afpasses efter de skiftende Pladsforhold i de forskellige Anstalter, maa derfor af og til ændres, ligesom der til Tider af Pladshensyn maa ske Fravigelse fra Reglerne eller Overflytning af Fanger fra den ene Anstalt til den anden. Jeg er tilbøjelig til at tro, at manges en Dommer, naar han fastsætter Straffen, regner med en »Afkortning«, som i Virkeligheden ikke kommer Fangen til Gode, idet denne i Straffeanstalten behandles i Fællesskab og saaledes faar en længere Straf, end Dommeren havde tiltænkt ham. —

Heller ikke B.-M.s Kritik af T. U.s Bestemmelser om Straffens Udstaaelsesmaade synes mig retfærdig. Han om-

¹) Forsaavidt angaar de unge Fanger, som indsættes i Nyborg Straffeanstalt, er de med Afkortningsreglen forbundne Ulemper for Straffuldbyrdelsen i nogen Grad afbødede gennem den kgl. Anordning af 28. Maj 1913. Naar jeg ikke har forsøgt at faa Afkortningsreglen fjernet gennem et Lovforslag om Ændring af Straffelovens § 13, har jeg naturligvis haft afgørende Grunde derfor, som det imidlertid vilde føre for vidt her at gøre Rede for.

taler ikke, at Fængselsmyndighederne efter et individuelt Skøn kan udstrække Cellebehandlingen ud over 2 Aar indtil 3 Aar, og det er ikke rigtigt, naar han udtaler, at alt Arbejdsfængsel under 2 Aar skal udstaaes i Celle. Ganske vist betegner han sin Angivelse af T. U.s System som en »kortelig« Angivelse; men naar man kritiserer et System, bør man ikke operere med en »Forkortelse« deraf. Ifølge T. U. har Domstolene i Virkeligheden ikke den Magt og er de straffuldbyrddende Myndigheder ikke saa afmægtige, som B.-M. fremstiller det. Naar man — saaledes som ogsaa B.-M. anser det for rigtigt — i Loven fastsætter en yderste Grænse for Cellebehandlings Varighed, kan man overhovedet ikke undgaa det af B.-M. paaklagede Forhold, at Domstolene, hvor den paagældende Strafferammes Minimum ligger under og Maksimum ligger over nævnte Grænse, »har det i deres Magt ved den blotte Fastsættelse af Straffetiden at bestemme, om Fangen skal undergives Celle- eller Fællesskabsbehandling«. Den Anke, som B.-M. saaledes retter baade mod Straffeloven og mod T. U., at de »henlægger Afgørelsen til Domstolene«, vil ramme ethvert System, som ikke tillader livsvarig Cellebehandling.

Hvad endelig angaar Spørgsmaalet om selve de to Udstaaelsesmaader — Celle eller Fællesskab — da skal jeg ikke komme ind paa den gamle Strid derom. At denne Strid har været saa længe, og at Ordene har været saa stærke, skyldes, at Striden i saa lang Tid er bleven ført som en Strid om et skarpt Enten—Eller, mellem hvilke tertium non datur. Men der gives baade et tredje og et fjerde, nemlig den »modificerede« Cellebehandling og den »modificerede« Fællesskabsbehandling.

Modificeret Cellebehandling har vi kendt i en Aarrække her i Landet. I Horsens Straffeanstalt fuldbyrdes Cellestraffen ikke efter det absolutte Cellesystem, idet Fangerne ikke holdes afsondrede i Kirken og Skolen, ligesom de ikke bærer Maske. Og Adgang til endnu videre gaaende Modifi-

kationer er ved kgl. Anordning af 28. Maj 1913 indført overfor de unge Fanger i Nyborg Straffeanstalt, som kan være i Fællesskab ogsaa under Gaardtur og Legemsøvelser. Og modificeret Fællesskab kendes i de senere Aar i ikke helt ubetydeligt Omfang i Vridsløselille Straffeanstalt, hvor nogle Fanger arbejder i Fællesskab men iøvrigt holdes indbyrdes afsøndrede.

Modifikationerne i de to Systemer tilsigter at afhøde de særlige Ulemper ved hvert af Systemerne. Nogle Cellefanger trænger til udenfor Arbejdstiden at se og høre og kappes med andre; derfor kommer de i Fællesskab i Kirken og Skolen, under Gaardtur og Legemsøvelser. Og derfor har man i Preussen i flere Cellefængsler brudt de »stalls« ned, som fandtes i Kirke- og Skolelokalerne, og sløjft »Straalegaardene«.

Og Fællesfanger kan det være ønskeligt at isolere udenfor Arbejdstiden, altsaa i Kirke og Skole, under Gaardtur og navnlig i Fritiden. Fritiden — Middagshvilen, Aftenhvilen og Son- og Helligdagene — er Fællesskabsbehandlingens omme Punkt, Kilden til den Betændelse, der inficerer Systemet. Det er derfor mærkeligt, at B.-M. har overset, at ifølge T. U. § 38 kan Fællesfanger holdes afsøndrede ikke blot under Gudstjeneste, Undervisning og Gaardtur, men ogsaa — hvad der er langt væsentligere — i Fritiden, i Spisetiden og under Forberedelse til Undervisningen. Han skriver nemlig, at ifølge T. U. indskrænkes Forskellen mellem Cellebehandling og Fællesskab til »Arbejdstiden og Fritiden, som Fællesfangen skal tilbringe sammen med andre«. Nej, det er netop Fritiden, som Fællesfangen i mange Tilfælde skal udelukkes fra at tilbringe sammen med andre Fanger.

Forholdet mellem de to Fuldbyrdelesmaader bliver dette: For Cellefangen spænder Behandlingsmulighederne fra den fuldstændige Isolation til en Isolation, der er begrænset til Arbejdstiden og Fritiden, for Fællesfangen fra det fuldstændige Fællesskab til et Fællesskab, der er begrænset til Arbejdstiden.

Jeg staar unægtelig noget uforstaaende overfor B.-M.s Udtalelse om, at »allerede disciplinære Hensyn vil nødvendig medføre saadanne Indskrænkninger i Fællesfangernes Samkvem under de nævnte Situationer (æ: i Arbejdstiden og Fritiden), at man kun i uegentlig Forstand kan tale om Fællesskab«. Jeg mindes en afdød Fængselsinspektors Udtalelse til mig en Gang, vi talte om de Samtaler, som Fællesfangerne i Horsens Straffeanstalt paa de Klasser, hvor der ifølge Progressionssystemet ingen Betjent skal være til Stede paa Arbejdsstuen eller i Gaarden, førte i deres Fritid. Denne Udtalelse gik ud paa, at Fangernes Samtale, som han gentagne Gange havde haft Lejlighed til at overvære ubemærket af Fangerne, var en saadan, at »den maatte faa en Neger til at rødme«¹⁾. Og dog er de Samtaler, der har denne Farvevirkning, vel ikke de allerværste. Jeg kunde tænke mig nogle, der kunde faa »Negeren« til at blegne. Og jeg kan tænke mig saadanne Samtaler ført i Fritiden, selvom der er en Betjent til Stede. Hvorledes skulde det kunne forhindres uden et for hele Straffetiden gældende absolut Tavshedspaabud? Og har Erfaringen ikke vist, at et saadant ikke kan haandhæves? Desværre bliver vist, trods alle disciplinære Indskrænkninger i Fangernes Samkvem, det Fællesskab, man maa regne med, et saadant, at det er en daarlig Trøst, at det ikke kan kaldes Fællesskab »i egentlig Forstand«.

Med Hensyn til Cellestraffens Tidsbegrænsning kan jeg ganske tiltræde den i T. U. indeholdte Løsning, der gaar ud paa, at Cellebehandling kun, naar særlige Grunde taler derfor, kan udstrækkes ud over 2 Aar, og at 3 Aar er det absolutte Maksimum. Denne Løsning finder B.-M. »altfor vidtgaaende«, idet den angivne Begrænsning alene skal gælde, hvor Cellebehandlingen er »absolut«, medens Grænsen for den »modificerede« Cellestraf kan »sættes adskilligt højere«. Denne Opfattelse synes mig at hvile paa en Miskendelse af

¹⁾ Samtalerne blandt de kvindelige Fællesfanger i Kristianshavns Straffeanstalt er næppe bedre.

»Modifikationerne«s Betydning. Erfaringerne her i Landet om Virkningen af 3 Aars Cellestraf er ikke mange, dels fordi Antallet af Domme, der fører til saa lang Tids Cellestraf, ikke er stort, dels fordi de paagældende ofte er blevne be-naadede for Straffetidens Udløb, i de senere Aar jævnlig mod Anbringelse paa et af Fængselselskabernes Optagelses-hjem i den sidste Del af Straffetiden, og disse sidste Be-naadninger er netop motiveret ved den lange Tid, paagæl-dende har hensiddet i Celle. Baade den gældende Straffelov og begge Udkastene er enige om, at der bør sættes et Maksi-mum for Cellebehandlingens Varighed¹⁾, og jeg kan ikke tilraade, at Maksimum for den absolutte Cellestraf sættes højere end til 3 Aar. Formaalet for »Modifikationerne« er nu at hjælpe de Fanger — men ogsaa kun dem²⁾ — som skønnes at have vanskeligt ved at taale længere Tids absolut Isolation, til at staa hele Straffetiden igennem i Celle, saa-ledes at de kan forskaanes for Overførelse til Fællesskab med de deraf flydende Ulemper. Naturligvis er det muligt, at en Fange, der har været underkastet 3 Aars Cellestraf, og overfor hvem man i hele eller en Del af Straffetiden har maattet indromme Lempelser, altsaa »Modifikationer«, i Be-handlingen, skønnes at kunne taale en Fortsættelse af en modificeret Cellebehandling. Men en saadan Mulighed vil jo altid kunne foreligge, hvor højt man end sætter den Græn-se, som B.-M. og jeg jo er enige om maa sættes.

B.-M. mener, at T. U.s Fremgangsmaade — samtidig at tilstede Lempelser i og at drage snævrere Grænser for Cellestraffen — indeholder »en allfor stor Svækkelse af Cellestraffens meget betydelige repressive Kraft«.

¹⁾ I nogle Lande er der ikke fastsat et absolut Maksimum, idet der er Adgang til, naar Fangen samtykker deri, at forlænge Cellebe-handlingen ud over den i Almindelighed gældende Tidsgrænse (i Sverige og Tyskland 3 Aar, i Norge 4 Aar).

²⁾ Det maa ikke glemmes, at Modifikationerne i Cellestraffen altid medfører Tabet af det Gode ved Cellestraffen: at Fangen kan forblive ubemærket af Medfangerne. Dette Gode har naturligvis ikke samme Værdi for alle Fanger.

Jeg er enig med ham i, at Cellestraffen blandt andre Fordele ogsaa har den, at den har en betydelig repressiv Kraft, men jeg er ikke enig med ham i, at denne i utilbørlig Grad svækkes, fordi det nugældende Maksimum, $3\frac{1}{2}$ Aar, nedsættes til 3 Aar, og man samtidig giver Adgang til i de ovennævnte Tilfælde at indrømme Modifikationer i Behandlingen. Og jeg maa bestemt bestride Rigtigheden af det, som han anfører som Bevis for Cellestraffens »meget betydelige repressive Kraft«. Han skriver, at »den Opfordring til Eftertanke, som ligger i Afsondringen, er i den Grad i Strid med Flertallet af de straffedes overfladiske og letsindige Natur, at *de for at undgaa den, ikke skyer den Forlængelse af Straffetiden, der nu følger med Straffens Ud-staaelse i Fællesskab*«¹⁾. Denne sidste Paastand er ikke blot i ganske afgjort Strid med mine Erfaringer, men den strider ogsaa ganske bestemt mod samtlige Strafanstaltsinspektors Erfaringer, hvad jeg, skønt jeg vidste det i Forvejen, dog ved Henvendelse til dem har faaet bekræftet. Af de Henvendelser, som Forbedringshusfanger, der udstaar Straffen i Fællesskab, retter til mig under mine Besøg i Kristianshavns og Horsens Straffeanstalter, gaar den langt overvejende Del ud paa en Anmodning om at blive overført til Behandling i Celle *for at slippe for den af Behandlingen i Fællesskab følgende Forlængelse af Straffetiden*. Og indtil Dato har *ingen* Cellefange anmodet mig om at blive overført til Behandling i Fællesskab.

Netop fordi der gælder den Regel, at Behandling i Celle medfører Afkortning i Straffetiden, er det vanskeligt at komme til fuld Klarhed over, hvilken Ud-staaelsesmaade Fangerne foretrækker i og for sig. »Valget« er ikke mellem Cellestraf og Straf i Fællesskab, men mellem *kortere Tids Cellestraf og længere Tids Straf i Fællesskab*. Jeg tror dog at turde udtale følgende:

Motiverne til K. U. har Ret, naar de udtaler, at Behandling i Celle er »en Ud-staaelsesmaade, som den domfældte i grumme mange Tilfælde foretrækker« for Behandling i Fæl-

¹⁾ Udhævet af mig.

lesskab. Dette gælder for det første de »bedre Elementer« blandt Fangerne. Det gælder dernæst de Fanger, som — hvad enten de nu selv er Skyld deri eller ikke — bliver drillede eller chikanerede af Medfangerne, eller som i alt Fald føler sig drillede af dem. Og det gælder endelig de meget dovne Fanger, som gennem Behandling i Celle er sikrede mod strengt legemligt Arbejde, og som har bedre Lejlighed til at »drive den af« i Cellen end i Fællesarbejdslokalerne eller ved Friluftsarbejde, hvor der stadig er Opsyn til Stede.

Paa den anden Side foretrækker sikkert de fleste Recidivister i og for sig Behandling i Fællesskab, men de vil sandelig paa ingen Maade betale denne Behandling med at give Afkald paa den Afkortning i Straffen, som følger af Cellebehandlingen. De foretrækker derfor Cellestraf i den kortere Tid for Straf i Fællesskab i den længere Tid.

De af B.-M. omtalte »fingerede Selvmordsforsøg og simulerede Sindslidelser, som ved nærmere Undersøgelse viser sig at være Forsøg paa at opnaa Fællesskab«, og som skal være »kendt af enhver Fængselsmand«, dem kender man intet til i Straffeanstalterne — takket være Afkortningsreglen i § 13, som dog altsaa trods alt er god for noget. Det, der kendes i Straffeanstalterne, er fingerede Selvmordsforsøg og simulerede Sindslidelser for at gøre sig interessant eller for at komme paa Sygeafdelingen eller et Hospital — for at faa det behageligt eller se Lejlighed til at stikke af fra Hospitalet.